బండిరాముడి పెళ్లాం

చెన్నపట్నంలో 'లా' చదువుతున్న గోపాలం ఆ ఏడు 'ఎఫెల్' పరీక్షకు కూచుని, వేసంగి సెలవలకు స్వగ్రామం మాధవపల్లికి బయలుదేరి, మర్నాడు పది బారల పొద్దెక్కేసరికి ఆ చిన్న స్టేషను గుండూరు చేరుకున్నాడు. గుండూరు స్టేషన్నుండి మాధవపల్లికి దాదాపు ఆరుమైళ్ళుంటుంది.

స్టేషన్లో దిగంగానే తనవూరు రాముడి గుర్రబ్బండి కోసం గాలించాడు గోపాలం. ఎక్కడా రాముడి బండిజాడ లేదు. ఇంకేవూరి బళ్ళయినా వుండొచ్చని ఆశతో చూసిన గోపాలానికి పుట్టింటికొస్తున్న ఓ ఆసామి ఆడకూతురుకోసం వచ్చిన ఒక్క రెండెడ్ల గూడుబండిమటుకే కనుపించింది.

దూరప్రయాణంచేసి స్వగ్రామానికొస్తున్న వుత్సాహమూ, ఉదయపువేళ మాగాణీప్రాంతపు శోభను చూసి పొందిన ఆనందమూ గోపాలం హృదయం లోంచి జారిపోవటం మొదలుపెట్టినై.

స్టేషన్లో దిగిన ప్రయాణీకులు పూర్వం మాదిరిగానే రంగు రంగుల ట్రంకు పెట్టెలూ, మూటలూ నెత్తికెత్తుకుని డొంక వెంబడి చుట్టుపక్కల పల్లెటూళ్ళకు కులాసాగా నడిచిపోతుంటం చూసి నిట్టూర్చాడు గోపాలం.

"ఏవూరు ?"

తుళ్ళిపడి వెనక్కు తిరిగి చూశాడు గోపాలం. మెడ మీద చేతికర్రకు రెండు చేతులూ వేళ్ళాడేసుకుని మెళ్లో వెండికంటెతో ఓ నల్ల పిల్లవాడు గోపాలాన్ని పరీక్షగా నిలబడి చూస్తున్నాడు.

'నువు మాదవపల్లి అనుమంతయ్యగా రబ్బాయివికదూ ?' మళ్ళీ అడిగాడా నల్లపిల్లవాడు.

'అవును. నీకెట్టా తెల్సు ?' అనడిగాడు గోపాలం నల్లపిల్లవాణ్ణి వింతగా చూస్తూ,

'నాకు తెల్సు. ఎనక నువ్వు మీఅయ్యా, అమ్మతో రాముడి గుర్రబ్బండిలో వచ్చి తెనాలి పోయిరాటం సానాసార్లు సూశా. ఇప్పుడు చూటు బూటు ఏసుకుంటే సప్పున గురుతుపట్టలా నిన్ను' అన్నాడు నల్లపిల్లవాడు.

'మంచివాడివే. మావూరి రాముడి గుర్రబ్బండి ఎందుకు రాలేదో నీకు తెలుసా ? వాడీ పాసింజరు టైముకు ఎప్పుడూ ఇక్కడుండేవాడే?' అనడిగాకు

గోపాలం.

'రాముడు గుర్రబ్బండి అమ్ముకుని ఒంటెద్దుబండి కొన్నాడుగా. మీ వూర్నించి ఇటుగా తెనాలికి బస్సుపడింది నీకు తెల్సా?' అన్నాడు నల్లపిల్లవాడు.

'నాకు తెలియదు. ఏదీ బస్సా?' అనడిగాడు గోపాలం, బస్సులు దేశం నాలుగుమూలలకూ ఎగబాకుతున్నయ్యనుకుంటూ.

'అబ్బే, అది పుత్త సన్నాసి బస్సు. యాడన్నా కాసేపు ఆగిందంటే మల్లీ మడుసులు తోత్తేగాని కదల్దు. ఇంతకు ముంగలే ఆ బస్సులో కూకున్న మడుసులు దాన్ని తెనాలేపుకు తోసుకెల్లారు. మరి తిరిగి ఎప్పు డొచ్చుద్దో? అదుగో, అదుగో రాముడి బండొత్తున్నది' అంటూ రోడ్డువేపుకు వేలుపెట్టి చూపించాడు నల్లపిల్లవాడు.

తెనాలి వెళ్ళే పెద్దరోడ్డునుంచి స్టేషనుకు వచ్చే చిన్న రోడ్డుకు మళ్ళించి, బండినీ, ఎద్దునూ పగ్గాల్తో లాక్కొస్తున్న రాముణ్ణి చూశాడు గోపాలం.

రాముడి ఒంటెద్దు బండిని చూసి గోపాలం నీళ్ళు కారిపోయినా, తనకు గుంటూరు స్టేషన్నుంచి విముక్తి కలుగుతున్నందుకు సంతోషం తెచ్చుకున్నాడు.

బండిలో వచ్చిన తన వూరు కోమటి కోటమ్మ, కోటమ్మ మనుమరాలు అక్కమ్మను చూడగానే కోటమ్మ దుకాణం చప్పన జ్ఞాపకాని కొచ్చింది గోపాలానికి.

కోటమ్మకు ఓ కన్ను కాయకాచి ఇంకో కన్ను మసగ్గా కనుపిస్తుంది. వెనక తను ఓ చెల్లని అర్ధ రూపాయీ, ఇంకో సత్తుపావలా కోటమ్మ కొట్లో మార్చుకోటమే కాకుండా తను అడిగిన గడియారం సిగిరెట్లకు కోటమ్మ పక్కకు తిరిగి గోనెసంచులు వెతుకుతుంటే చల్లగా తను అందినంతవరకు గల్లాపెట్టెలో చిల్లర డబ్బుల్ని జేబులో వేసుకోటం గుర్తుకొచ్చి నవ్వుకున్నాడు గోపాలం.

'నాయనా నువ్వు హనుమంతయ్యగారబ్బాయి గోపాలానివి కాదూ? బాగున్నావా? చెన్నాపట్టంలో పెదరి చదువుతున్నావంటగా? పోనీలే. మనవరాల్ని అత్తారింటికి తీసుకెల్తున్నా' అని గోపాలాన్ని పలకరించి, మనుమరాలు పెట్టె బేడతో ప్లాట్‌ఫారంమీద కెళ్ళింది కోటమ్మ.

'ఏం అబ్బాయిగారూ? బాగుండారా? నాన ముందు దినాల కిందటే చెప్పాడు తమరొస్తుండారని. ఎల్దాం బండెక్కండి' అంటూ బండిలో గోనెపట్టా దులిపేసి, గోపాలం సామాన్లు బండిలో సర్ది, ఎద్దు పగ్గాలు పట్టుకుని ప్రయాణానికి సిద్ధమైనాడు రాముడు.

గోపాలం విసిరేసిన అణాబిళ్ళను గుప్పెట్లో కరుచుకుని, కూతకూసుకుంటూ స్టేషన్లోకి పరుగెత్తి మాయమైనాడు నల్లపిల్లవాడు.

ఊరుదాటినాక బండెక్కి కూచుని, రాముణ్ణి బండెక్కవేమనడిగాడు గోపాలం.

'నేను బండెక్కితే ఎద్దు చెప్పినమాట వినదు. కాస్తముందుకొచ్చి కూకోండి' అంటూ ఎద్దునదిలిస్తూ బండిపక్కనే నడిచాడు రాముడు.

'నిన్న ఈ ఒంటెద్దుబండి పట్టుకుందేరా, రాముడూ? గుర్రబ్బండి అమ్మేశావుట దేనికి?' అనడిగాడు గోపాలం, రోడ్డు గతుకులకు బండిలో అటేటు వూగుతూ.

'గుర్రం చస్తే బండినమ్మేశా' అన్నాడు రాముడు.

'నిక్షేపమంటి గుర్రమే! ఏం, ఎందుకు చచ్చిందీ? ముసల్దయిందా?' అనడిగాడు గోపాలం, రోడ్డు పక్కనే వస్తున్న తంగేడుచెట్లను చూస్తూ.

'అప్పుడే ముసల్దా? అది బతికుంటే ఇంకా పది పదిహేనేళ్ళు బతికేది. ఎండుగడ్డీ, కుడితినీళ్ళూ పోస్తే ఏగుర్రమన్నా బతుకుద్దా?' అన్నాడు రాముడు.

'నీగుర్రం ఏం తినేదేం?' గుర్రాలు ఏంతింటయ్యో గోపాలం బుద్ధికి చప్పున పెగిలిరాలేదు.

'అన్ని గుర్రాలల్తే నా గుర్రమూ పచ్చిగడ్డీ, వులవగుగ్గిళ్ళూ తినేది. మనూర్నుంచి తెనాలికోటి, గుంటూరు కోటి రెండు బస్సులేశారు. మీకు తెల్సా? అప్పట్నుంచి బండిబాడిగలు పడిపోయినై. నాకాడ డబ్బుపెగలక ఎండుగడ్డి వెయ్యటం మొదలుపెట్టేసరికి సరిగ్గా తినక మాడిచచ్చింది గుర్రం' అన్నాడు రాముడు, ఎద్దుతోక మెలిపెట్టి, 'పదవేందే నిదరమొగందానా' అని అదిలిస్తూ.

రాముడితో సానుభూతిగా ఏమన్నా అందామనిపించి, ఏంతోచక, రాముణ్ణి, తోకనెప్పితో ఎగుర్తూ మొరాయిస్తున్న ఎద్దునీ వోసారిచూచి, రోడ్డుపక్కకు దృష్టి మళ్ళించాడు గోపాలం.

నల్లగావున్న మాగాణి చేలల్లో రైతుకూలీలు గడ్డవిరుస్తున్నారు. వాళ్ళ నల్లటి దేహాలు చెమటకు ఎండలో నిగనిగ మెరుస్తున్నయ్. చేలల్లో అక్కడక్కడ ఆసాములు తాటాకు పందిళ్ళువేసి చేల బలంకోసం పశువుల్ని కట్టేశారు. కొంచెం వెనకాల చెట్ల మధ్యగా చిన్న పల్లెటూరు సున్నపుగోడలూ, గడ్డివాములూ, ఓ చిన్న గుడిగోపురం కనుపిస్తున్నయ్. ఎద్దు ఒళ్ళూ, రాముడి బనీనూ, చెమటకు తడిసినై. రాముడూ, ఎద్దూ ఒకరి ప్రక్కన ఒకరు లయప్రకారం నడుస్తున్నారు.

'అబ్బ! ఎండ చిటచిట్లాడిస్తున్నది ఎండలో ఆవిధంగా ఎందుకు నడుస్తావు బండెక్కితోలరాదూ?' మళ్ళీ అడిగాడు గోపాలం రాముణ్ణి

'కొ త్తెద్దు కదండీ? ఇంకా దానికి బెదురుపోలేదు. వున్నట్లుండి సైడుకాలవలోకి లాగుద్ది. ఓసారి అంత పనైందికూడా. దాని దర్మాన ఎవరికీ పెద్ద దెబ్బలు తగల్లేదులెండి' అన్నాడు రాముడు.

'అబ్బ! కొన్ని యుగాలు ప్రయాణం చేస్తున్నట్టుందీ ఒంటెద్దుబండిలో. గతుకు గతుక్కూ తలపగుల్తుంటం అట్టావుంచు, మరి నీ సంగతేమిట్రా రాముడూ? ఈ తాబేలు నడకతో నీవృత్తికేమంత లాభంగావుంటుందీ? గుర్రబ్బండి వున్నప్పుడు నీకింత కష్టం వుండేదికాదనుకుంటా. నువు తొందరగా ఈ ఒంటెద్దుబండిని ఒదిలించుకుని ఇంకోపని చూసుకోటం మంచిదీ' అన్నాడు గోపాలం.

'నాపెళ్లామూ ఇదేమాటంటుంది. అయినా ఇన్నేళ్ల బండిపనికి అలవాటుపడి యిప్పుడు తెలవని కొత్తపనిని చేయడం నావల్లనవుతుందా? వుత్తది. కాని గుర్రబ్బండి తోల్తున్నప్పుడు నిజానికింత ఇబ్బందుండేదికాదు. ఇప్పుడీ బస్సులు పడి నాక గుర్రం బతకటంకూడా వుత్తదండగ. రోజులు చాలకపోతే మనుషులు వరన్నం బదులు జొన్నకూడో, నాగజెముడు గుబ్బలో తిన్నా తింటారుగాని గుర్రం పచ్చిగడ్డి మానేసి ఎండుగడ్డి తినమంటే తింటుందా? అందుకే అది చచ్చింది' మణికట్టుతో మొహంమీద చమట పక్కకు నెట్టుకుంటూ మళ్ళీ అన్నాడు రాముడు. 'మొత్తం పన్నెండేళ్ళు బండి లాగిందాగుర్రం. పన్నెండేళ్ళు రోజూ దానికి మాలీసు చేశాను. కన్నతల్లిగూడా అంతచాకిరీ చేసుండదు!'

'ఏమిటో! మొహాన రాసిపెట్టినట్టే జరుగుతుంటయ్ కొన్ని' అన్నాడు గోపాలం రాముణ్ణి జాలిగా చూస్తూ.

'ఉత్తది. యాడన్నా పచ్చగెడ్డి, ఎండుగెడ్డి సంగతి మొహాన రాసుంటదా? ఉత్తది. నాపెళ్ళాం గూడా ఇదేమాటంటుంది. పిచ్చి సచ్చింది. సెప్పినా దానికి తెలవదు. అసలు దానికి మతెప్పుడో పోయింది' అన్నాడు రాముడు, బండిని రోడ్డు పక్కలకు లాగుతున్న ఎద్దును రెండు పీకి దారినపెడ్తూ.

'అన్నట్లు మరిచిపొయ్యాను. వెనక నీ పెళ్ళాం పోయిందని-' అని సహంలో ఆపాడు గోపాలం, సందేహిస్తూ.

'ఎవరు – నామొదటి పెళ్లామా? అదెప్పుడో చచ్చి పోయిందిగా? ఇది రెండో పెళాంలెండి' అన్నాడు రాముడు.

ఈ వేసంగిలో తనకొస్తున్న పెళ్ళి సంబంధాల్లో ఏదో ఒకటి ఖాయం కావచ్చని యీమధ్య నాన్న చూచాయగా రాసాడు తనకు. అంటే దాదాపు ఏదో సంబంధం యీపాటికి ఖాయం గూడా చేసివుంటాడు నాన్న. పుర్రెలో ఏదన్నా తొలుస్తుంటే దాన్ని ఓదారికి తీసుకురావటం నాన్నకు అలవాటే. తను ఇంటికి వెళ్ళేటప్పటికి పెళ్ళిసామాన్లు సగం పైగానన్నా నాన్న ఇంటో చేర్చివుంటా డనుకున్నాడు గోపాలం.

'నువే నయంరా, రాముడూ. సునాయాసంగా అప్పుడే రెండోపెళ్ళికూడా చేసేసుకున్నావు!' అన్నాడు గోపాలం, ఇంకా మాధవపల్లి ఎంతదూరం వుందోనని తొంగిచూస్తూ.

'నిజంగా యీ పెళ్ళి అనుకోకుండానే జరిగింది లెండి. నిచ్చేపమంటిది కాస్తా నా జీవానపడి ఏడ్సింది' అన్నాడు రాముడు.

'నిక్షేపమంటిదైతే ఇంకా ఏం? దాన్ని పువ్వును చూసినట్టు చూసుకో' అన్నాడు గోపాలం నవ్వుతూ.

మనూరెళ్ళినాక మీ కన్నీ తెలుస్తయ్. ఈ పెళ్ళిని గురంచి మనూళ్లో నన్ను సానామంది సానామాటలన్నారు. అయన్నీ మీరేం ఇనిపిచ్చుకోబాకండి, అబ్బాయి గారూ' అన్నాడు రాముడు, గోపాలంవేపు ఓస్తారి తిరిగి చూస్తూ.

'పుణ్యానికి నువు పెళ్ళిచేసుకుంటే వూళ్ళోవారు ఆడిపోసుకోటం దేనికి? ఏం అంత విశేషం వుందా నీ పెళ్ళిలో?' సరదాగా అన్నాడు గోపాలం.

'నా పెళ్ళప్పటికే దానికి కడుపైంది.'

'ఎవరికీ?'

'అదేలెండి- నా పెళ్ళానికి. అదే నేను ముంగల మీతో చెప్పింది. వూరెళ్ళి నాక యివన్నీ మీకు తెలుస్తయ్యని' అన్నాడు రాముడు.

'చచ్చాం. అదేమిట్రా రాముడూ?'

'అదంతేలెండి, అబ్బాయిగారూ. దాన్ని పిచ్చిదాన్నిచేసి ఎవడో ఎదవ దానికి కడుపుజేశాడు. ఇంక దానికి పెళ్ళి ఎట్టవుద్ది? అది మంచిపిల్లని వూళ్ళో అందరికీ తెలుసు. పెళ్ళిసంగతి దేముడికెరుక. అసలు ఆడగూతురన్నది ఎట్టా తలెత్తుకు తిరుగుతుంది నలుగుర్లో? సిగ్గుతో పగలంతా ఆళ్ళ గుడిసెలోనే కూకునేది ఏడుస్తా.'

'చాలా అన్యాయం.' అన్నాడు గోపాలం, రాముణ్ణి చూస్తూ.

'అన్నాయమని మెల్లిగా అంటారేం? ఓరోజు వాళ్ళ గుడిసెకు దాని

అయ్యతో వసుండి నేనిట్టపోతే నన్ను జూసి బావురుమంది. నాకు తల తిరిగి పోయింది, నిజం చెప్పద్దూ? దాని అయ్యా, అమ్మోళ్ళకు దాన్ని సంపాలో, దాచిపెట్టుకోవాలో తెలవలేదు. అదేమాటన్నాడు దాని అయ్యా, కఱ్ఱోటి తీసుకుని. ఈ జాతరంతా దేనికి దానికిష్టమైతే నేనే పెళ్ళిచేసుకుంటానన్నా. ఇగనంతే. అమాంతంగా వచ్చి నన్ను వాటేసుకుంది' అన్నాడు రాముడు.

'ఆపాట పెళ్ళి చేసుకున్నావన్నమాట?'

'ఆ! అందులో ఇంక వచ్చేంలేదు. పెళ్ళికి వచ్చినోరు వచ్చారు, రానోర్ని గురించి నేనంతగా పట్టించుకోలేదు. అసలు తమాశ ఎక్కడుందంటే దాని కసలు నేనే కడుపుచేశానని వూళ్లో పుకారు పుట్టించారు', అన్నాడు రాముడు పెద్దగా నవ్వుతూ.

రాముణ్ణి కొత్తమనిషిగా విమ్మరపోయి చూశాడు గోపాలం.

'నువు చాలా ధైర్యస్తుడివి. నువు చేసినపని ఇంకోడివల్లకాదు. ఆ త్రాష్ట డెవడో నరికెయ్యకపోయినా వాణ్ణి?' అన్నాడు గోపాలం.

'ఇంతకీ వాడెవడో తెలియలేదుగా?' అన్నాడు రాముడు.

'అదేమిటి? నీ పెళ్ళాం చెప్పలా మరి?' అడిగాడు గోపాలం.

'రెండుమూడుసార్లు అడుగుతే చెప్పలా. తనకు ఇంతపనైనాక వాడెవడవుతేమట్టు కేమంది. ఆ జాతరంతా మళ్ళీ దేనికంటుంది. బలేమొండి' అన్నాడు రాముడు.

దారిలో అడ్డుతగిలే ట్రంకురోడ్డుమీద అడ్డంగా వచ్చిన బస్సును తప్పించుకుని మాధవపల్లి రోడ్డుకు బండిని మళ్ళించాడు రాముడు. గోపాలం ఆత్రంగా 'ఒరేయ్ రాముడూ, అదిగో అక్కడ మా పొలాలదగ్గిర పొడుగ్గా నుంచుంది, మా నాన్నల్లే వుంది, సరిగ్గా చూడూ?' అంటూ బండ దిగాడు గోపాలం.

* * *

గోపాలం కొంచెం స్థిమితంగా వుంటంచూసి, తాము దాదాపు ఖాయంచేసిన పెళ్ళిసంబంధాన్ని గురించిన వివరాలు చెప్పారు అమ్మా నాన్నలు. పడుచువాడికుండాల్సిన వుద్రేకాలన్నీవున్న గోపాలానికి అందమైన పెళ్ళాం కావాలనే కోరిక తప్ప తనపెళ్ళికి కాలపరిమితులు అడ్డంపెట్టాలనే ఆలోచన లేదు. తనకు కాబొయ్యే పెళ్లాన్నిగురించీ, ఆమెతో తనకు కలగబొయ్యే సంపర్కంగురించీ వింతవింత వూహాలు చేసుకుంటూ డాబామీద పచార్లుచేస్తున్న గోపాలం తమ దొడ్డో బావిలోంచి మంచినీళ్ళు తోడుకువెళ్తున్న మంగనుచూసి వుద్రేకంతో ఆపాద

మస్తకం కంపించి పొయ్యాడు. తను పట్నంనుంచి వచ్చినట్టు మంగకు తెలిసుంటుంది. తను డాబామీద తిరుగుతూంటంకూడా చూసుంటుంది. అందుకే మంచినీళ్ళ మిషతో దొడ్డో బావిదగ్గరకొచ్చింది. అయినా మంగ తనను చూడనట్టు తల ఒంచుకుపోవటం గోపాలానికంత రుచించలేదు.

గబగబ కిందికి దిగిపోయి, నాన్న పూళ్లోకి పనిమీద పోవటం, అమ్మ పొరుగి టివార్లో ఏదో లోకాభిరామాయణం సాగిస్తుంటం తెలుసుకుని, ఓతుండు గుడ్డ భుజాన వేసుకుని నీళ్ళగదిలో స్నానం చేయటాని కొచ్చాడు గోపాలం. నీళ్ళగది పక్కనే దొడ్డోవుంది బావి. నీళ్ళ గదిలోకి తను వచ్చిన ద్వారాన్ని బంధించి దొడ్డి వేపుకున్న ద్వారం దగ్గిరకొచ్చి నుంచున్నాడు గోపాలం వేడి శ్వాసలొదుల్తూ.

తీర్చినట్టు కనుముక్కు తీరూ, జారుముడీ, ఎర్రచీరె మోకాళ్ళపైగా దోపుకుని బావిదగ్గర నుంచుని కడవకు చేంతాడు వుచ్చు బిగిస్తున్నది మంగ.

మంగ తనను చూసింది. బిగుసుకుపోతున్న తను మంగను చూసి వికారంగా నవ్వాడు.

'మాట' అన్నాడు తను, తడబడ్తూ అస్పష్టంగా.

నాగుమల్లె చువ్వలాగా అట్టాగే కదలకుండా నుంచుంది మంగ.

'ఇక్కడ ఎవరూ లేరు. ఒక్కమాట.' అన్నాడు తను.

బొమ్మల్లే ద్వారం దగ్గరికి మెల్లిగా వచ్చి నుంచుంది మంగ. మెరుస్తున్న మంగ కళ్ళు చూశాడు గోపాలం.

ఆకళ్ళలోంచి వదుల్తున్నది నిప్పుకణాలో, కామకణాలో పోల్చుకోలేదు గోపాలం.

'లోపలికి రా...' అన్నాడు గోపాలం.

'నాకు పెళ్ళయింది, నీకు తెల్సా?' అంది మంగ, గోపాలాన్ని సూటిగా చూస్తూ.

'ఏం? పెళ్ళి చేసుకోటం తప్పా?' అన్నాడు గోపాలం.

'నువ్వు చేసినపనికి నన్నెవరూ పెళ్ళిసేసుకోనన్నారు' అంది మంగ కన్నార్పకుండా......

'పరవాలేదులే – ఒక్కసారి లోపలికిరా' – అంటూ ఒంగి ఎర్రచీర పట్టుకుని లాగాడు గోపాలం, మంగ లోంచి బుస్సున బుసరావటం వినిపించుకోకుండా.

ద్వారంకింద పగిల్న నాపరాతి ముక్కమీదకు చప్పున వెళ్ళిన మంగ చెయ్యి చక్రాకారంగా తిరిగి గోపాలం నెత్తిమీదకు విసురుగా వెళ్ళిపడింది. చిన్న కేకపెడ్తూ తలను రెండుచేతుల్తో పట్టుకుని అట్లాగే కిందికి జారిన గోపాలం కళ్ళల్లో ఎర్రతీగెల్లో ఎర్రచీరతో మంగా, మంగవెనక బండిరాముడూ తీగెలల్లే కదుల్తూ కనుపించారు.

('అభ్యుదయ' 1956 జనవరి)

★